

NATIONEN

Landbruk i hele landet?

2022-03-30

© Nationen

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke videreformidles utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Read article by clicking here.

ONSDAG 30. MARS 2022 • NATIONEN

NYHETER • 17

• Faglig snakka

Lav produksjon: Det er fullt mulig å dyrke både potet, grønnsaker og bær i Nord-Norge, skriver Hanne Eldby. Her fra en markedshage i Bodø.

Foto: Solfrid Sande

Grøntnæringen i Norge er i vekst. Vi skal spise mer planteprodukter og mindre kjøtt, og i tillegg skal vi øke selvforsyningsgraden i Norge.

Dette er veldig positive politiske signaler, men det er god grunn til å tro at Nord-Norge ikke vil ta del i denne utviklingen. I alle fall hvis det ikke tas aktive grep for å styrke grøntproduksjonen i nord.

I en ny rapport fra AgriAnalyse, kommer det fram at potetproduksjonen i landsdelen er helt nede i 26 prosent av forbruket i de tre nordligste fylkene. Andre grøntprodukter er enda dårligere stilt.

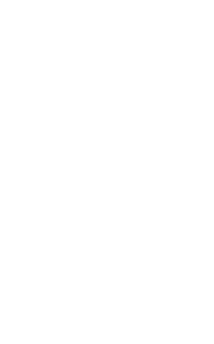
Løkprouduksjonen er så godt som ikke-eksisterende med 0,1 prosent av forbruket, for gulrot er selvforsyningsgraden helt nede i under 7 prosent, salat i veksthus er på 16 prosent og kålrot er på 24 prosent. Her er det med andre ord grunn til å ta i et tak for å sikre nordnorske forbrukere kortreiste og lokalt produserte grøntprodukter.

Den lave andelen står i skarp kontrast til holdningen hos de få grøntprodusentene i landsdelen. Disse ønsker å dyrke både mer enn i dag og nye sorter. Det er også hele seks prosent av gårdbrukerne i landsdelen, som ikke har grøntproduksjon i dag, som ønsker å starte opp.

Bakgrunnen for den svake produksjonen i landsdelen skyldes langt på vei dagligvarekjedenes krav til en stadig mer «rasjonell» pakkeri- og transportstruktur. Det er gårdbrukerne som betaler kostnadene for inntransport til pakkeri. Og når det i dag bare er to pakkerier igjen i landsdelen, så foretrekker mange produsenter å heller dyrke små volum og selge det på egen gård eller på lokale mar-

Landbruk i hele landet?

«Vi kan ikke snakke om landbruk over hele landet hvis ikke nordnorske produsenter får ta del i den eneste næringen i landbruket som er i vekst i dag.»

Hanne Eldby

Hanne er samfunnsgeograf. Hun har jobbet i AgriAnalyse siden 1995, særlig med EU-relaterte tema, handelspolitikk og kompetanse i landbruket.

keder, framfor å måtte frakte større lass til pakkerier, som ofte ligger både mange mil og fergeforbindelser unna.

Paradoksalt nok har det de siste ti årene vært mer lønnsomt for kjedene at produsentene leverer på færrest mulig steder, og at kjedene så kjører varene tilbake til butikkene som ligger over hele landet. Det aller beste eksemplet på denne sentraliseringen står Coop for.

Av kjedens 350 produsenter er det bare to fra Nord-Norge som har leveringsavtale. Med utvikelsen av Coops anlegg på Gardermoen er det stor usikkerhet blant grøntprodusenter over hele landet. I et forsøkt på å «berolige» produsentene, har de lovet at ingen vil miste sine avtaler i 2022, men kjeden advarer sine produsenter mot å foreta investeringer i produksjonen.

Nå er det som nevnt bare to produsenter i Nord-Norge med leveringsavtale med Coop, så her er det jo ikke mulig å gjøre særlig ytterligere skade, men kjedens strategi truer grøntproduksjonen i hele resten av Distrikts-Norge.

Norgesgruppen og Rema oppgir at de ønsker nordnorske produkter. Men disse kjedene har i liten grad tatt grep for å finne løsninger på pakkeri- og logistikutfordringene. Her bør det utvikles systemer for mottak på oppsamlingssteder, hvor returkapasiteten til bilene som frakter varer ut i butikkene i Nord-Norge kan benyttes.

Det er fullt mulig å dyrke både potet, grønnsaker og bær i Nord-Norge. Men sesongen i landsdelen er kortere enn i resten av landet. Dette betyr større utfordringer for produsentene, i og med at alle arbeidsoperasjoner må utføres i løpet av kortere tid, og det er derfor ekstra viktig at de utføres på rett tidspunkt.

Det er rett og slett mindre å gå på for å få vellykkede avlinger. Derfor er det viktig med tett og god oppfølging av rådgivningstjenesten (Norsk Landbruksrådgiving Nord-Norge). Dette er både viktig for de som selger fra egen gård og lokale

markeder, og for de større produsentene som har leveringsavtaler med dagligvarekjedenes grossistledd og produsentorganisasjoner.

Skal man få opp volumet av potet, grønnsaker og bær opp i Nord-Norge, må flere produsenter sikres leveringsavtaler.

Det er svært strenge krav til produksjonen og produktene. Dette gjelder både lagringskvalitet og utseende og ikke minst KSL og HMS. Hvis man ønsker en fortsatt nordnorsk produksjon av potet, grønnsaker og bær, ja da må landbruksrådgivingen i landsdelen tilføres ekstra ressurser.

I vår rapport har vi foreslått et femårig prosjekt der det ansettes fem grøntrådgivere som kan følge opp produsentene i landbruket med gårdsbesøk gjennom hele sesongen på avgjørende tidspunkter.

I dag mottar potetprodusentene i Nord-Norge et ekstra distriktstilskudd for potet på kroner 1,69 per kilo. Dette tillegget var ment å stimulere potetproduksjonen i landsdelen, og var en innmønstelse av at forholde i Nord-Norge innebærer større utfordringer enn i resten av landet.

Det er imidlertid ikke mulig å forstå hvorfor et slikt tilskudd ikke også blir gitt til andre grøntproduksjoner på friland. I forbindelse med jordbruksoppjøret, bør partene sikre at også produsenter av gulrot og kålrot og andre grønnsaker på friland får tilsvarende ekstra tilskudd.

Vikan ikke snakke om landbruk over hele landet hvis ikke nordnorske produsenter får ta del i den eneste næringen i landbruket som er i vekst i dag. Her har også vi forbrukere et ansvar. Spør etter lokalproduserte grøntprodukter i dagligvarebutikken din.

Men det er også et politisk ansvar, og her bør både faglagene og offentlige myndigheter sette seg ned og se på hvilke grep som bør gjøres for å styrke grøntnæringen i nord.